

ÚZEMNÍ ROZVOJ SEVEROZÁPADNÍ PERIFERIE EVROPY

SEMINÁŘ ESPON V BELFASTU

V únoru letošního roku se v severoirském Belfastu konal seminář ESPON, zabývající se problematikou rozvoje severozápadního okraje EU, reprezentovaného Irskem a Velkou Británií. ESPON je program Evropské unie monitorující stav a tendence rozvoje území EU, koordinující výzkum a strategii dalšího rozvoje v souvislosti s ostatními politikami Unie. Iniciativu pro uspořádání semináře vyvinul prof. Cliff Haque z univerzity v Edinburgu. Seminář pořádala Queen's University v Belfastu. Semináře se zúčastnili zástupci ECP (kontaktních míst ESPONu) Velké Británie, Irska, Belgie, Nizozemí, Maďarska a České republiky. Dalším spolupřátelkou byla skupina SPAN (Strategie Planning Action Network) vytvořená v rámci projektu INTERREG III B. Skupina SPAN vytváří síť organizací pro přenášení výzkumných výsledků, pilotních projektů a dobrých příkladů z praxe v oblasti Velké Británie a Irska. Seminář se uskutečnil v rámci projektu ESPON 1.1.2 – **Vztahy Města a venkova v Evropě**.

Úvodem přivítal účastníky konference vedoucí Školy environmentálního plánování při universitě Belfast pan Ken Sterret. Dále vystoupil prof. Haque z Edinburgu, který seznámil účastníky s funkcí a rolí programu ESPON (viz článek v U&ÚR č. 3/2004). Zdůraznil, že regiony mimo jádrové území EU, tzv. Pentagon, tvořený městy Londýn, Paříž, Milano, Mnichov a Hamburg, mají přirozeně horší podmínky pro rozvoj vyvolané odlehlostí území a menším počtem dopravních spojů. Úkolem k řešení je jejich lepší dostupnost a propojení do evropských sítí. Nicméně se ukazuje, že tyto regiony mohou být velmi úspěšné, když využívají svých specifických výhod a zásadním způsobem restrukturalizují svoji ekonomiku, osídlení a ovlivní rozvoj svého území. Tyto regiony mají větší také řídké osídlený venkovský prostor s vysokými přírodními hodnotami. Přírodní prostředí může být dalším faktorem udržitelného rozvoje. Takovými regiony jsou Skotsko, severní Anglie, Severní Irsko a Irská republika. Rozvoj

severozápadních regionů, které se potýkaly se zastaralým průmyslem, odlehlostí a nedostačující infrastrukturou mohou být inspirací i pro nové státy EU ve střední Evropě, jako jsou Polsko, Česká republika, Slovensko a Maďarsko.

Dále vystoupil Dr. Michael Murray z Queen's University Belfast, který seznámil přítomné s iniciativami projektu SPAN INTERREG.

Klíčovým vystoupením byl referát profesora Wolshe z Irska, který zevrubně seznámil účastníky s problematikou severozápadních regionů a s výsledky ESPON jako východiskem pro strategii dalšího rozvoje těchto oblastí. ESPON je pokračováním projektů EU z devadesátých let v oblasti územního rozvoje, které byly reprezentovány publikacemi Evropa 2000+ a ESDP. ESPON integruje monitorovací a výzkumné kapacity všech států EU a formuluje nové strategie a tendence územního rozvoje. Klíčovou otázkou je územní soudržnost EU, podpora pólů rozvoje, lepší dostupnost periferií a větší územní spolupráce.

Dále vystoupila profesorka Davoudi z university v Leedsu s referátem na téma, jak polycentrický rozvoj podporuje konkurenceschopnost a soudržnost problémových regionů. Problematiku dokumentovala na regionech severozápadní a severní Anglie, které dosáhly pozoruhodných úspěchů v ekonomické a územní restrukturalizaci. Velká „viktoriánská“ města jako Liverpool, Manchester, Leeds a Newcastle musela prakticky úplně změnit svou ekonomickou

Elmwood Hall – místo konání semináře

základnu, regenerovat nevyužívaná území a změnit kvalifikaci zaměstnanců tradičních profesí.

Profesor Vickeman z university v Kentu přednesl zajímavý referát, týkající se infrastruktury, dopravy a dostupnosti regionů, a to nejen ve Velké Británii, ale i v Evropě. Poukázal mimo jiné na zaostalost a nepružnost železniční dopravy ve srovnání s dopravou automobilovou.

Historická budova Queen's University

Profesor Cliff Haque

Jednání semináře

odstranění náboženské nesnášenlivosti v Severním Irsku. Tato nesnášenlivost je často podmíněna sociální a ekonomickou frustrací některých skupin obyvatel. Byla přijata teze, která se ukázala jako úspěšná, že zlepšení životní úrovně, zlepšení bezpečnosti a životního prostředí je důležitým nástrojem pro zmírnění sociálních a náboženských sporů. Město Belfast prošlo velkorysou revitalizací, byly odstraněny zastaralé doky a skladiště, postavena řada veřejných budov a zlepšena úroveň městského parteru. Pokud se týká venkovských oblastí, zvyšuje se využití jejich rekreačního potenciálu.

Jako další byla prezentována Irská národní územní strategie, kterou uvedl Niall Cussen z Ministerstva pro životní prostředí, bydlení a místní správu Irské republiky. Tato strategie byla součástí strategie „keltského tygra“, která úspěšně posunula Irskou republiku mezi nejvíce progresivní státy EU. Strategie byla založena na rozvoji nových technologií a na rozvoji kvalifikace obyvatelstva. Tomu byla přizpůsobena i územní politika, která umožnila výstavbu nových průmyslových zón a technologických parků, zejména v okolí Dublinu, ale i v okolí dalších irských měst. Výsledkem byl zájem zahraničních investorů a prudký ekonomický růst Irska.

Dále Dr. Greane Purves ze Skotské výkonné správy prezentoval Národní plánovací rámec Skotska. Také Skotsko úspěšně rekonstruuje svoji ekonomiku, zejména zastaralý textilní a strojírenský průmysl v Glasgowské aglomeraci. Úspěšný je zejména rozvoj nových skotských měst jako je East Kilbride, rozvoj nových technologií v okolí Edinburgu a rozvoj spojený s těžbou ropy v Severním moři, který se soustřeďuje do Aberdeenu.

Jako další byl prezentován Prostorový plán Walesu, a to panem Grantem Duncanem (Plán strategického rozvoje, Welsh Assembly). Wales řeší problém stagnace a úpadku těžby uhlí a zakládá svůj rozvoj na nových technologiích a na rozvoji vzdělanosti.

Dr. Mark Scott z university v Dublinu věnoval svůj příspěvek problematice venkovských oblastí v Irsku. Poukázal na to, že venkov ztrácí svůj zemědělský význam, ale má velký potenciál přírodní, rekreační a turistický, jehož ekonomika může převážit ekonomiku zemědělskou.

Závěr prvního dne semináře patřil zástupcům ECP (kontaktních center ESPON) z Nizozemí, Belgie a Maďarska. P. Bloemen z Nizozemí seznámil účastníky s koncepcí rychlovlaků, spojujících velká města. Sarah Luytenová z Belgie představila problematiku tzv. vlámského

diamantu, tj. aglomerací měst Antverpy a Bruggy.

Druhý den semináře byl věnován prezentaci strategických rozvojových dokumentů jednotlivých států, zemí nebo regionů. Jako první byla prezentována strategie regionálního rozvoje Severního Irsku. Referát přednesl pan Jim Hetherington z Ministerstva pro regionální rozvoj. Klíčovým problémem je rozvoj a revitalizace Belfastu a Belfastské aglomerace. Regionální a územní rozvoj plní mimo jiné i významný politický úkol, kterým je

Belfast – radnice na hlavním náměstí – Donegall Square

Odyssey – multifunkční kulturně sportovní centrum na místě bývalých přístavních zařízení

Doky – „rodiště“ Titanicu

Jako poslední byla prezentována strategie rozvoje severovýchodní Anglie, věnující se zejména přístavním městům Newcastle a Hull.

Závěr konference patřil prezentacím Belgie a České republiky. Zástupce Belgie pan Pierre Cornut popsal rozvojové problémy státu, který má tři relativně samostatné regiony, a to Vlámsko, Valonsko a Brusel.

Závěrem zástupci z ČR prezentovali pojetí a teze Politiky územního rozvoje, která se v současnosti zpracovává na Ústavu územního rozvoje. Je možno konstatovat, že česká prezentace se setkala s živým zájmem a byla provázena poměrně širokou diskusí.

Seminář byl pro nás poučný zejména v tom, jak mohou být odlehle regiony, většinou zatížené zastaralým průmyslem úspěšné, přijmou-li strategii, která koordinuje sociální, ekonomické a ekologické cíle s vhodnou politikou rozvoje území a prosazuje jednotné, vzájemně provázané postupy.

*Ing. arch. Josef Markvart, CSc.
ÚÚR*

Fotografie © Lubor Fridrich